

kolostorról szól. Ugyanez nyert 1475-ben búcsúengedélyt is István bíborostól. Aszajhagyomány szerint a rom «vörösbarátok» kolostora volt és csak 1830 táján jutott pusztulásra, midőn a földbirtokos gyulaszegi Csigó család köveit építkezésre szedette széjjel. A többit azután elvégezte az idő és a kincskeresők ásója.

Ma általában salföldi romnak nevezik, bár helytelenül, mivel a mai Salföld község Almádi mellett az egyedüli, mely az ötven balatonmenti helység között a «legfiatalabb», azaz csak a mohácsi vész után keletkezett. Érdekes megjegyezni, hogy magának Salföldnek a neve is bizonytalan eredetű. Egyesek «Havasalföld» rövidítésének tartják (Pesthy), mások Saul földje név összevonásának, amennyiben 1385-ben Kőcuti Saul nevű nemes ember fiainak birtoka volt. Mindenesetre a zalai Balaton-partnak Ecsér mellett egyik legszebb templomromja és Isten ellen való véték annak teljes pusztulását tétlenül nézni az illetékes köröknek, sőt — mint hallottuk — köveit újabb gazdasági épületek emelésére kívánja a közeljövőben felhasználni a jelenlegi birtokos is.

És itt térek vissza Józsa uramnak cikkem elején említett látogatására. Ő ugyanis látva, hogy ilyesmik iránt érdeklődöm, mindent elmesélt, amit csak tudott e vidék érdekességeiről. Mindezt felülmúlta azonban az a történet, amiről mostani látogatása alkalmával beszámolt. Persze, előrebozsájtom, hogy nem hiszek a kísértetekben s a szíves olvasóra bízom, mit higgyen el bátyámuram előadásából. Azért keresett fel ugyanis, hogy elmondja karácsonyéjszakai kalandját, mely vele a salföldi erdőben most történt, hogy esetleg «tegyem ki az ujságba».

A kisörsi szőlőhegyből hazafelé tartva, eltévedt ugyanis a sötétben s már éjféltre járt az idő, amikor a kolostorrom közelébe ért. Feltűnt neki, hogy valami különös, derengő világosság fényeskedik a fák között s mintha belülről égő gyertyák fénye rajzolta volna a falak árnyékát a hóra. A szentély felől halk csengetyűszó hallatszott s különös árnyékok imbolyogtak a fénysávok között. Ő megrettenve húzódott egy vastag fa törzse mögé s akkor látta, hogy a havas erdő éjszakájában nyulak és őzek állanak a világos templomajtó előtt s a madarak, melyek a kitört ablakívek párkányain fészkeltek, nyugtalanul, felriasztva röpdöstek ide-oda. Bent a templomban pedig, ahol mintha még a régi padok meglettek volna, régi, száz év előtti ruhákba öltözött embereket látott, ráncos, hamuszínű arccal. Az oltár előtt szakállas, fehércámzsás barát misézett, akihez egy előkelőnek látszó úriember közben

mindig oda-odaszólt: «Ámen, Gáspár atya, ámen...» És csodák csodája, Józsa felismerte benne a száz év előtt elhunyt Csigó uraságot, akiről a nagyapja annyit mesélt neki és aki a templom köveit széthordatta. Józsa megesküszik rá, hogy ezt a bűnét kell most jóvátennie a volt földesúrnak azzal, hogy karácsony éjszakájakor ki kell szállnia sírjából s el kell mennie az éjféli misére, amelyet bizonyos Gáspár atya mond el ott...

Őszintén megvallom, hogy előbb csak mosolyogtam ezen az elbeszélésen, de mikor azután eszembe jutott, hogy a magyarországi pálos szerzetesrend utolsó tagját, mint ismeretes, csakugyan Kristóffy Gáspárnak hívták s 1845 körül halt meg, kezdett a dolog előttem is különösebb színben feltűnni...

Az egyetlen magyar eredetű szerzetesrend¹

Irta: Dr. Dobák Ferenc

A magyar Pálos rend a remeteségből fejlődött, mint általában szerzetesi intézmény. A kegyetlen római üldözések idején Kr. u. 250 táján sok keresztény menekült az egyiptomi pusztába, ahol imádság és önsanyargatás között töltötték napjaikat. Ilyen remete volt thébai Szent Pál, aki gazdag keresztény családnak a gyermeke volt és szüleinek halála után sógora, aki nagy vagyonára pályázott, fel akarta jelenteni a római hatóságoknál. Szent Pál megúnta az állandó fenyegetést és lemondott minden vagyonáról és Isten szolgálatára szentelve életét, az egyiptomi sivatag egyik sziklabarlangjába vonult és mindenki előtt titkolt szemlélődő és jámbor életet élt. Híre mégis eljutott a falvakba és városokba és másokat is buzdított remeteéletre.

Azok a remetek, akik Szent Pál sivatagi magánya környékén letelepedtek, Pál módjára élőknek, Pálosoknak nevezték magukat. 113 éves korában halt meg Szent Pál és halálának 1600-ik évfordulóját január 15-én ünnepli az Egyház és a remeteéletben késő utódai, a magyar Pálosok.

A tatárjárás utáni időkben a borzalom és rémület látása után a megmaradt magyarság színejava Istenhez menekült és sokan léptek szerzetesi pályára. A kolostorok jámboreletű főurakkal teltek meg és voltak közöttük olyanok is, akik kerülték az embereket, nem akarták látni a feldúlt városokat, az üszkös házakat. Ezek a Bakony, Pilis és a Mecsek magányába menekültek. A XIII-ik század így lett a szerzetesi élet virágzásának ideje és hazánkban is alakult Pilis

¹ Mielőtt Remete Szent Pál jubileumi évünket lezárnánk, itt közöljük Dr. Dobák Ferenc főorvos rádióelőadását, melyet ez év január 15-én d. e. 10.45-kor I. hullámhosszon közvetítettek.

hegyén lakó remetékből egy szerzetesrend, amely a magyar nemzeti szellemnek lett hordozójává.

1250-ben Özséb esztergomi kanonok összegyűjtötte a Pilis hegyén szerteszét lakó remetéket, akikből a pálos szerzetet alakította.

Boldog Özséb nemes szülőktől származott, a magányt és a természetet szerető ember volt.

A nagy nemzeti csapás után ő is belépett a remeték közé és egy éjjeli virrasztás közben apró lángocskákat látott kigyulladni az erdőben, amelyek egymás felé siettek és hatalmas tűzgolyóvá olvadtak össze. Ez a látvány azt a gondolatot keltette benne, hogy a külön élő remetét egy közös életre gyűjtse össze. Remete társaival együtt kolostort és templomot építettek és így lett Boldog Özséb esztergomi kanonok a magyar Pálos remeték vezetője és később a Pálosrend megszervezője.

Az új rend a remeteélet megalapítójáról, Szent Pálról nevezte el magát. Nem csatlakozott a kolduló rendekhez és rövid idő alatt nagy tekintélyt és népszerűséget vívott ki magának. A XIII. században már 22 kolostor alakult. A XIV. században kb. 160, amelyből Magyarországon 80, Németországban 16, Portugáliában 15, Szlavóniában, Lengyelországban, Istriában, Horvátországban 8—10 kolostor.

Királyaink igen nagyra becsülték a jámboréletű és tudós szerzeteseket és nagy királyaink voltak a szerzetnek jótevői és barátai. IV. Béla vadászatai alkalmával gyakran vendége volt a pilisi kolostornak. Anjou királyaink, Róbert Károly és Nagy Lajos alatt érte el a rend első virágzását. Nagy Lajos alapította a Bonfini által is megcsodált, jelenleg is fennálló hontmegyei márianosztrai kolostort (jelenleg női fogház). Nagy Lajos létesítette a sátoraljaújhelyi kolostort, amely ma Piarista-gimnázium. Nagy Lajos király nádora alapította a híres sajlódi kolostort, amely Miskolctól délre a Sajó partján fekszik. A sajlódi kolostornak volt a perjele Martinuz Fráter György, aki a Pálosrend egyik büszkesége volt. Fráter György régi horvát úri családból származott. 1506-ban lépett be a Pálosrendbe és hamarosan a kolostor perjelévé választották. A rendkívül élesesű és kiváló tájékozódó képességű szerzetest diplomáciai megbízással gyakran küldték Lengyelországba, a híres censtochowai kolostorba. Fráter György váradi püspök, később esztergomi érsek és bíboros lett, majd a mohácsi vész után Tiszántúl és egész Erdély kormányzójává választották. Mint Erdély kormányzóját érte a gyilkosok töre, amely hazájáért lángoló életét kioltotta.

A mohácsi vész halálos csapást mért a Pálosrend magyar ágára. Csak a XVII. században kezd a rend újjáéledni és a XVIII. században visszaszerzi régi nagyságát. Lengyelországban, Oroszországban, Litvániában, sőt még Amerikában is épültek Pálos kolostorok. Főiskolákat és gimnáziumokat alapítottak a megváltozott időknek megfelelően. A magyar néphez való közvetlen viszony folytán a Pálosokat nevezték barát néven. Ezt az elnevezést csak később alkalmazták más szerzetesekre is. Főúri családaink gyermekei sokan léptek a Pálosrendbe és alázatos szerzetesek lettek. Tudós államférfiak, szentéletű

püspökök kerültek ki soraikból. Pl. Eszterházy Imre hercegprimás, Széchenyi Pál kalocsai érsek, gróf Kéry János váci püspök, Eszterházy Pál előbb sajlódi pálos tanár, majd pécsi püspök, Báthory László buda-szentlőrinci Pálos szerzetes, aki már a XV. században lefordította a Szentírást magyar nyelvre, Hadnagy Bálint kiváló szónok volt a középkorban, azonkívül ismert író és szónok volt Pozsonyi János.

A XVIII. század legjobban ismert szerzetesei Ányos Pál, Verseghi Ferenc és Virág Benedek, a híres költő. 1786-ban II. József, a kalapos király feloszlatta a rendkívül magyar nemzeti érzésű rendet, birtokaik és kolostoraik idegen kézre kerültek, vagy pedig régi romok tartották fent Magyarországon emléküket.

150 évi száműzetés után a censtochowai kolostorból jöttek haza a Pálosok. Zichy Gyula gróf kalocsai érsek és Pfeiffer Gyula h. államtitkár tevékenységének köszönhető, hogy 1934 május 13-án a gellérthegyi Nagyasszonyunk szikla-temploma mellé épült zárdába, majd ez év őszén Pécsen is letelepedtek, ahol új templomot és noviciátust is építettek. 1940 május havában pedig a Kiskunfélegyháza megyei városhoz tartozó szentkúti búcsújáróhelyen kaptak új rendházat.

Ifjú erejében megújult élet fakadt a mult romjai felett, a visszatelepített rend még egyelőre kicsiny virág a mult nagyságát hirdető romok felett. De multjának nagy dicsősége a katolikus ifjúság szívét büszkeséggel dobantja meg. A Pálosrend fellendülése mindig egybe esett hazánk szellemi és anyagi virágzásával, hanyatlása pedig országunk pusztulásával. Másfélszázados távollét után ismét szülőföldjünkön vannak a Pálosok, remete Szent Pál fiai. Kérjük az egek Urát, engedje meg hazánk égi Pátrónájának közbenjárására, hogy az ő hazatérésük záloga legyen a szebb magyar jövőnek és a békebeli boldog *Magyarország feltámadásának.*

Hallgatás a liturgikus magatartás előfeltétele¹

Irta: Dr. Parsch Pius

Reme e Szent Pá

1. Tanítónk az erényekben. A szentek vezetőink akarnak lenni az ég felé. Mikor az Egyház szemünk elé tárja a szentek életét, akkor szereti kiemelni erényeiket, hogy utánozzuk őket. Figyeljük meg, milyen eszközöket használ ehhez! A *matutinumban* a szentnek gondolatkeltő életét olvassuk, sőt ha lehet, magának a szentnek írásából is valamit. A *gyűjtő-imádságban* gyakran a kedvelt erényét állítja elénk, hogy utánozzuk. A mise két szentírási olvasmányában (*lecke, evangélium*) az Irás szavával jellemzi

¹ Részlet az «Üdvösség éve» c. könyvből. (Liturgia-kiadás Bp., 1936.)